Waerachtighe verclaeringhe van de Armade des Coninck van Spaengien/

van Lisbona ghezeylt/ nae Enghelandt ende dees Landen en vande ghewelidghe teghenstandt der Coninginne van Enghelandts Armade/ die haer vernielt/ verdreuen/ ende naeghejaecht hebben van Pleymuyen tot inde Noort Zee / nae de waerachtighe belydenisse die daer van ontcomen ende ghevanghen ghenomen zijn.

Ghedruckt tot Amstelredam / by Cornelis Claesz, opt water int Schryfboeck.

Waerachtighe verclaringhe vande Armade

des Coninck van Spaengien/ van Lisbona gheseylt/ nae Engelandt ende dees Landen/ ende vande gheweldighe teghenstandt der Conninginne van Enghelants Armade/ die haer vernielt/ verdreuen ende na gheraecht hebben van Pleymuyen tot inde Noort Zee/ nae de waerachtighe belijdenisse die daer van ontcomen eñ gheuanghen ghenomen zijn.

De Coninck van Spaengien dees Nederlanden ouerlanghe uit gemeen sonder eenich onderschept/ deur de officie vande heylige Inquisitie/ ten vier ende ten swaerde verordelt hebbende/ inden Jare 1568. den xvj. Februarij in Madril ghegeuen/ nae luyt dees hier achter bygenoechde Sententie/ heeft tot de executie der seluen den Hertoghe van Alba inden eersten met gheweldigher handt ouer ghesonden. Ende alsoo hy met zijn wreetheydt/ Don Lops de Requisens met zijn listichheyt/ noch Don Johan met zijn ghevevnst bedroch/ noch de Prince van Parma met wapenen/ de voornoemde Landen niet heeft moghen te lande ouerweldighen/ alst blijckt dat de selfde Landen nu meer als xx. Jaren met allerley ghewelt/ eñ auontueren (als d'Oorloge mede brengt) besprongen eñ berijcht gheworden zijn/ so ist nochtans sonder alle wederseggen alsoo datse meerder eñ machtiger zijn/ als doense om haer conscientie ende vaderlantsche vrijheyt de wapenen eerst an namen/ t'welck blijckt by de Landen ende Steden die onder Duck de Alba ghewelt eñ macht waeren/ ende in een cleyn gheral zijn vanden afwierpen/ nu de machtichste quartieren vande Nederlanden aende Zee gheleghen in hebben ende teeren van ghewonnen goedt/ ende zijn twintichmael machtigher als inden beginne alsmen haer cleyne middelen eñ beginselen aensiet. Ende dit alles door de sterckte ende nutticheydt diese deur de vrije Zeevaert hebben. De Coninck voornoemt met de Spaengiaerden hebbende een onversadelijcken haedt teghen de Nederlantsche vrijheydt/ heeft van allen tijden herwaerts dees Landen ghesocht oorsake van Rebellie te gheuen/ ende haer daerom te ouervallen eñ ouerwinnen/ ende dã daerouer te heerschen met sodanich recht als d'ouerwinder hem seluen beroemt tegen

den

den onverwonnen machtte hebben / als hy eñ zijn voorouders inde Indiẽ gedaen hebbẽ / eñ also hy tot noch toe noch met bedriechelycke wijsmakinghe / of ghewelt der wapenen te lande niet heeft connen de selfde Landen ouerweldighen / soo heeft hy nu ten laetsten een gheweldighe Armade toeghemaeckt / daer ouer hy meer als twee Jaren toegerust heeft om also de seluighe executie ouer de Landen int werck te brenghen / soo mede d'executie des Bans ouer de grootmachtighe Coninginne van Enghelandt deur des Paus wtgheuen / ende is de selfde Vloote toegherust ende sterck gheweest inder naevolghende maniere.

Eerstelijck x. Galioenen ende ij. Sauers / een vande Galioenen is ghenaemt S. Martijn / daer in is de Admirael generael de Hertoch van Medina Sidonia Hertoch van S. Lucas / met 3330. Soldaten / ende 1293. Scheeps volck / zijn t'saemen 4623. Mannen / ende 347. stucken gheschuts.

Johan Martinus de Recaldo, is generael Ouerste ouer de Armeye van Bisschapen zijn x. Schepen ende iiij. Patares / met 1937. Soldatẽ 863. Scheeps-volck / t'saemen 2800. mannen / hebben op 238. stucken gheschuts.

Diego de Valdes Capiteyn generael ouer de Armade van Spangien / xiiij. Galioenen twee Patares / met 2458. Soldaten / ende 1719. Scheeps-volck / t'samen 4177. Mannen / daer by 384. stuckẽ geschuts.

Don Pedro de Chaldes generael ouer de Armade van Andulosien van x. groote Schepen ende een Patare / met 2325. Soldaten eñ 780. Scheeps-volck / t'saemen 3106. Mannen / 240. stucken gheschuts.

Michiel de Oquendo generael ouer de Armade ghecomen wt de Prouincien Guipoz van x. groote Schepen twee Pinassen twee Patares / met 1992. Soldaten / ende 616. Zee-volcx / t'samen 2608. Mannen 247. stucken gheschuts.

Martijn de Bertendonie generael ouer de Armade wt de Leuantsche Zee van x. schepen / met 2780. soldatẽ / 767. scheeps-volck / t'samen 3527. mannen / hebben op 280. stucken gheschuts.

Johan Gommes de Medina generael van xxiij. Hulcken met 3121. soldaten / ende 608. scheeps-volck / t'saemen 3729. mannen 384. stucken gheschuts.

Don Anthonio Butardo generael ouer xxij. Patares ende Sauers met

met 479. soldaten/ 574. scheeps-volck/ t'saemen 1093. mannen/ met 91. stucken gheschuts.

Don Hugo de Moncada generael over x. Galeaces van Napels/ met 873. soldaten/ 468. scheeps-volck/ 1200. ghevangens om te roepē/ 200. stucken gheschuts.

Diego de Mediara generael over iiij. Galeyen vā Portugael/ met 362. scheeps-volck/ gheen soldaten/ 880. ghevangens aende riemen.

Somma daer zijn in dees Armada	130 Schepen.
Soldaten	19295.
Scheeps-volck	8052.
Roepers	2088.
Somma	29453.
Het Gheschut/ Muyrbrekers ende ander	
Metalen stucken	1497.
Yseren stucken	934.
Somma	2431.

Alsoo nu de Coninck van Spaengien met alle naersticheydt dees Vloote toegherust hadde/ soo heeft hy oock sorghe willen draeghen (wetende dattet niet alleen inder Coninghē vermoghē staet de Oorloge te voeren) dat der Godsdienste niet ontbreke/ ende heeft de Schepen laeten wijen ende daer diversche Outaren in ghemaeckt/ eñ met diversche soorten van devotē Moncken versien/ om dagelijcx Misse daer in te doen/ om t'volck inde Godtsdienst te houden/ eñ datse daer teghen haer sonden mochten biechten op datse niet deur de versuymde Godsdienste in ongheluck ende teghenspoet mochten gheraecken. Ende nae datmen nu aldus alles wel toegherust hadde/ ende duer gantsch Spaengien Bevaerden eñ Processien ghedaen/ eñ de Santen ende Santinnen aengheroepen hadde/ soo zijnse opten 30. May Anno 1588. van Lisbona afgeseylt/ eñ zijn ghecomen inde Croingne/ aldaer sy de Bischeysche Schepen ghevonden hebben/ ende zijn daer ghebleuē tot den xxij. Julij/ Midler tijt stroyden sy de tijdinghe over t ganlsche landt datse weyrloos ghewordden waeren/ sonden Posten laner de Custen van Spaengien om meer Scheeps-volck derwaerts te senden/ ende zijn hier en tusschen wt de Croingne te seyl ghegaen/

ende

ende den xxx. Julij ghecomen duert Canael vande Zee ontrent Pley-
muyen voor Enghelandt. Sy haddẽ wel ontrent drie daghen lang
(comende binnen het Canael) saechtelijck aenghevaren/niemandt
vernemende t'welck haer goede couragie gaf/daer nae zijnt vande
Enghelsche cust seuen Pijnassen afghecomen/die deur eñ weer haer
vlote seylden om te besichtigen/de selfde haer Marseylen strijckende
alsoose te grooten voortganck hadden om wel te deursien wychten
d'ander Spaengiaerts die verde daer af waeren/menende datse die
Pijnassen rede ghenomen hadden/maer de seluighe nae dat zijt alles
wel deursien hadden/zijn ongeschent wech ghezeylt eñ bijden haeren
ghecomen. Daer quamen meer andere Schepen/so wt Engelant eñ
vande Francoysche custe ende seylden vast om ende wederom/alsoo
dat op dien dach de Enghelschen ontrent 80. Schepen wel vier uren
lang met den Spaengiaerts schooten. Eer de Spaensche vlote bin-
nen de Canael vander Zee quam mistense iiij Galeyen diese niet
weten waerse ghebleuen zijn/sy seylden in goede ordeninghe twee
vande gheweldichste Galioenen voor aen/met d'Admirael generael.
De hindertocht hadde de Viceadmirael met twe Galeassen/de groote
Schepen inde midden om de cleynen te beschermen/soodanich was
haer seylagie. Opten auont hebben de Enghelschen een Bischeysch
Schip ouerweldicht/daer Don Pedro Valdes op was generael ouer
d'Armade van Andolusien/een Schip groot 400. last/hadde op acht
hondert soldaten ende veertich metalen stucken. Dit dede meest Ca-
piteyn Francois Draeck/die vande Fransche cust af quam metten
windt/eñ schoot gheweldich met zijn boechstucken eñ daer nae wen-
dende met zijn zijde tot hem in/ende als hy wech was quamen meer
anderen tot seuen oft acht int gheral/ende deden desgelijcx/also datse
hem de focke-mast afschooten ende maecktẽ hem weyrloos daer deur
hy hem ten laetsten op gaf/want hy inde hindertocht was eñ mochte
vande voorste niet beschut werden. Opten seluen dach isser mede opt
Schip van een grooten Bischeyer een Vendrich beyde beenen afge-
schooten/daer ouer de ouerste seer vertoornde hep benedẽ eñ dreychde
den Nederlantschen Bussenschieter ende gaf hem wat slaghen voor
wo/segghende de vyandt treft wel ende ghy duytsche lutersaen schiet
al ouer/ick sal v doen hanghen. De selfde Bossenschieter liet wel stuer
de lont int cruyt vallen/ende viel doen de bouenste ouerloop neder eñ
werde

werde t'Schip weerloos ende veel verbrandende/ ende creghen alsoo
de Enghelsche dees twee Schepen in met veel bupts eñ costelichept.
De generael Don Pedro de Valdes met veel Cauellieros werden na
Londen tot de Coninginne ghebracht/ lasterden gheweldich opten
Prince van Palma dat hy niet wtghecomen was nae zijn beloften/
dat hy was een verrader van Godt ende den Coninck. Des anderen
daechs hebben d'Engelsche noch een ander Schip ingenomen dat so
groot was als de voornoemde so de ghequetste ghetupchden/ bupten
noch de gene die in dees tijdt inde gront gheschooten zijn/ diemen sept
dat veel gheweest zijn. Vanden eerstẽ Augusti zijn de Spaengiaerts
voortgheseplt nae Poortlandt ende ontrent Wicht ghecomen/ daer
zijnse den derden Augusti gheweldich aenden anderen gheweest/ des
anderen daechs wederom/ want ouermidts de welbeseplthepdt der
schepen/ soo hadden de Engelschen altijt de loef ende de bouen winde
daermede sy den Spaengiaerts groot quaet dedẽ ende selfs wepnich
schade leden/ want de vlamme eñ roock gestadich den Spaengiaerts
onder dooghen vlooch/ middeler tijt wenden d'Engelschen wederom
af ende rustededen haer wederom toe/ ende quamen doen wederom
aen/ dusdanighe maniere van strijden wert meest vandẽ Engelschen
onderhouden/ de Spaengiaerts hielden in goede ordre dicht aenden
anderen/ die van haer ter zijden oft achter wt quamen vielen in d'Engelsche handen/ de seluighe condense noch sochtense niet te redderen
noch t'ontsetten om haer ordre niet te breken. In soodanighe ordonnantie dreuen de Spaengiaerts met een suyden eñ suytwesten wint
daghelijcx neerwaerts aen/ eñ zijn den 6. Augusti ontrent Calis ghecomen daer zijt ancker gheworpen hebben/ ende bleuen daer ligghen
een etmael lang/ verwachtende de vloot vanden Prince van Parma/
eñ laghen so dicht ondert landt datmen met een stuck grof gheschuts
wel opt landt mocht schieten. De Prinse van Parma dede mede zijn
neerstichept zijn volck t'scheep te brengen/ maer ouermits de Hollantsche ende Zeelantsche Schepen int ghetal van ontrent 40. binnen de
bancken voor Duynkercken laghen/ ende dat de hauen soo enghe is
datter maer een Schip te ghelijck wt mocht/ so dorstẽ zijt niet bestaẽ/
want oock de Spaengiaerts dien de voortocht door lotinghe toeghevallen was wilden gheensins t'scheep gaen/ waer deur hy niet conde
wtcomen.

Als nu

Als nu de Spaensche Armade aldus voor Calis aent ancker la-
ghen / verwachtende den Prince van Parma / die als sy seyden be-
looft hadde met drie hondert seylen haer te hulpe te comen / eñ d'En-
gelsehen saghen dat haer dit vertreck schadelijck mocht zijn / ende de
Spaengiaerts ondert landt aen haer anckers bescherint laghen / soo
hebben sy den 7. Augusti inder nacht bouen stroons eñ wint seuen oft
acht van haer schepen brandende nae de Spaengiaerts afgesonden /
de Spaengiaerts dit vernemende datse na haer quamen aen drijuē /
hebben geen tijdt ghehadt haer anckers te lichten maer hebbeñ haer
cabels ghekornen eñ wederom zee ghemaeckt / eñ zijn bet neerwaerts
nae Duynkercken ghedreuen. Den 8. Augusti hebbense gheweldich
van smorghens vroech wel thien uren lang dapperlijck gheschooten
ende metten anderen ghevochten / daer twee Galioenen der Spaen-
giaerden vanden Enghelschen gheschoté zijn / zijnde een groote Bis-
schayer eñ een Galioen t'grootste vande vloot S. Matheus Galioen
genaemt / d'ander nae Blanckenburch gedreuē eñ daer aende gront
ghecomen zijnde / so gheschoten dat het gantz reddeloos eñ weyrloos
was / de groote mast achter ouer de Compangien neder ghestort / veel
van haer isser in Vlaenderen an landt ghebracht ende gheberght van
die van Nieupoort. Soo isser noch mede opten selfden tijt een vande
grootste Galassen dicht voor Calis vanden Engelschen ghenomen /
ende zijn also meest de groote schepen weyrloos gheworden / also dat-
ter van 125. schepen daer mede sy voor Pleymuyen quamen onder
Vlaenderen niet meer dan ontrent tusschen de tseuentich eñ tachtich
ghesien werden. Die van Zeelandt vernemende datter een schip on-
der Blanckenburch aende gront lach zijn met ontrent vijf schepen
dremmelaers ende anders met eenighe Hollanders tot vijf int ghetal
derwaerts gheseylt / hebben t'seluighe schip inghenomen door opge-
uinghe / zijnde groot wel ontrent ses hondert last een vandē mach-
tichste vande vloot / met noch een ander niet veel minder / ende hebben
de seluighe tot Vlissinghen ghebracht optē 11. Augusti. De ghevan-
gens / de ghequetste eñ ghewonden verbonden eñ nae Vlaenderen ge-
sonden / de ghesonden eendeels daer ghehouden ende ontrent 150 na
den Haech ghesonden / daer onder Diego de Valdes generael ouer
de Armade vā Spaengien met meer andere caualieros / de Capitey-
nen ende Bootsghesellen zijn rijck vande buyt gheworden.

De

De Spaensche vloote is middeler-tijt met den suytwesten wint ghedwonghen geweest door vervolghen der Engelschen nae de Noort Zee te wijcken/eñ zijn den 9. Augusti voor de Maes ghesien/den 10. voor Tessel/dẽ 12. opte Breede veertien noortwest vant Vlie int ghetal als verhaelt/ende zijn de Engelschen haer dapper na dringhende sterck zijnde ontrent 150. schepen vol couragie ende wel ghemoet/men seyt datse den twaelfden den Spaengiaerts gheen cleynen afbreuck ghedaen hebben/den 13. 14. ende 15. waydet ghèweldich wten suydt westen/wat daer wijders af comen wil sal den tijt leeren/Noorweghen oft Jutlandt is haer voorlandt.

Hier volcht de Sententie die ouer langhe

ouer dees Nederlanden/sonder onderschept ouer Catholijcken ende andere ghegheuen in Spaengien deur de Meesters vande heylighe Inquisitie.

HEt officie des alderheylichste eñ Godlijcke Inquisitie/versocht zijnde vande Co. Ma. (die mede teghenwoordich inden Raet was) om opmerckinghe te nemen/eñ deur neerstich ondersoeck te ordelen vande vervloeckte misdaet der ketterye eñ afvals by des Coninckx onderdanen inde Nederlande bedreuen. Heeft de infermatie des Co. Ma. belangende dees saecken neerstich ouergheslen/ende daer beneffens ghelesen de brieuen eñ gheloofweerdighe ghetuychenisse/ons vanden Commissarissen des alderheylichsten Inquisitie wt Nederlandt toe ghesonden. Ende verclaert daer ouer eñ seyt/dat so veel belangt de conscientie eñ der Theologen bekentenisse/dat alle eñ een yegelijc des Co. Ma. onderdanen (wtghenomen alleen de genighe die met namen ons wtdruckelijck toeghesondẽ zijn inde voorn. informatie) so wel de openbare afvallige eñ ketters afwijckende van Godt en onse H. Kercke eñ t'gebodt eñ onderdanichept des Catholijcken Coninckx/als alle andere (die haer veynsen Catholijckẽ) haer schuldighe plicht ouerghetreden hebben/daer mede sy aen Godt eñ haer Coninck (aengaende de Catholijcke Religie) zijn eñ sullen blijuen verbonden/(nae wtwijsinge haer Eedt) te wederstaen de openbare afvallighe ketterye eñ oproerẽ/om te verdelghen segghen wy het schadelijck eñ verderffelijck voorstellen/t'welck sy inden beginne lichtelijck hadden moghen doen/maer hebben ter contrarie so heyligen eñ Godtlijcken tegenstant gheensins ghepleecht/datse daerom waerdich zijn gehouden te werden voor toestaenders eñ gunstighe naevolghers deser openbaere ende bekende afvallighe ketters eñ oproerighe. So mede de Edelmoen die inden name den Onderdanen de requeste ouer ghegheuen hebben/teghen de alderheylichste Inquisitie daer mede sy met listichept dees afvallighe ketters ontsteeckẽ ende opghehist hebben/dat sy daerom alle tsaemen bedreuen hebben Crimen lesæ maiestatis inden alderhoochste graedt. Aldus ghegheuen inde vergaderden Raedt des alderheylichste Inquisitie binnen Madril in Spaengien den xvj. Februarij. 1568.

FINIS.